

розмірковуванням над глибокими змістовними питаннями, що стосуються курсу, який вивчається, а пізнавальна діяльність не організується. Але поза діяльністю немає розвитку особистості, суб'єкта, професіонала.

Таким чином, питання якості навчально-методичного забезпечення полягає, на мою думку, не в його обсязі, кількості, і навіть, як це не парадоксально, – в його структурованості й деталізованості, узятих самих по собі. Воно полягає в тому, як цей матеріал підтримує організацію власної пізнавальної активності студента, а також у який спосіб він забезпечує інтерактивні аспекти процесу навчання, тобто діалогічну взаємодію суб'єктів освітнього процесу – викладача і студента.

Боднар А.Я., доцент НаУКМА

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Загальні закономірності у структурі особистості і регуляції соціальної поведінки в такі епохи, як наша, регулятивна роль зовнішніх рівнів диспозиції (спрямовуючий вплив соціального ідеалу, цінностей самореалізації і досягнення успіхів) суттєво послаблені. Підвищується регулятивне значення соціальних установок ситуативної поведінки, далекі життєві плани відкладаються, провідного значення набувають відносно короткострокові моделі планування свого життя.

У системі цінностей і життєвих оцінок виникає протиріччя, яке підсилюється по мірі більш активного включення особистості в безпосередню суспільно-економічну і соціально-політичну ситуацію, та навпаки, зростання соціальної апатії та прагнення до самоізоляції веде до формування відносно самодостатніх образів соціальної реальності, внутрішньо несуперечливих, саме в наслідок менш адекватно змінюючих умов життя.

У молодіжному середовищі домінує тенденція якоїсь втечі від суспільних проблем, зосередження на собі не в плані свого розвитку і вдосконалення, а в плані розв'язання якихось проблем побутових, вони зосереджені більше на судженнях, оцінках, менше на реальних діях і вчинках. При цьому однією з основних цінностей для них виступає соціальна захищеність, близькість-віддаленість до влади, якихось розподільчих механізмів, бідності-багатства, залежності-незалежності від обставин. Ці дуже спрощені моделі стимулюють активізацію і викривають основні протиріччя сучасної вищої школи. Між зростаючими вимогами, висунутими суспільством кожному спеціалісту та зниженням рівня напруження, яким студенти обмежують свій особистісний та професійний ріст. З'ясування причин зниження потреби у знаннях є однією з основних проблем психології та педагогіки вузу. Успіх у задоволенні пізнавальних потреб зумовлений особистісними параметрами діяльності студентів, а саме стійкого системного відношення людини до оточуючого її світу, а також до самої себе.

Спеціалізація веде не до конкретизації орієнтації студента у професії та в часі, а навпаки розсуває часові межі настільки, що людина губиться у часі. Пояснення можна знайти лише у тому, що не має, точніше вуз не дає орієнтацію, по-перше, на перспективу, тобто на конкретну професію, по-друге, навчання у вузі майже не пов'язується з цією майбутньою професією, знання накопичуються за ради знань, теоретичний курс відірваний від практичного, по-третє, не має соціального захисту. Нерозв'язаність вказаних проблем "ззовні" суб'єкта професійної діяльності породжує реальну неефективність професійного навчання, що веде до незадоволення своєю працею. Нерозв'язаність цієї проблеми "зсередини" суб'єкта породжує внутрішню напруженість і особистісні конфлікти, в дію включається механізм особистісного захисту. Ці наслідки з необхідністю

передбачають включення спеціаліста - психолога в процес діагностики й корекції особистісного та професійного конфлікту.

Основна маса студентів не орієнтується у часі, замкнена у своєму світі, не потребує нових знань, тому вона не має потреби у оригінальних формах навчання, у творчості. Часовий компонент є суттєвою характеристикою динамічних особливостей поведінки і саморозвитку особистості, а виражена потреба у самоприйнятті говорить про важливість бачення не тільки перспективи в професії але й себе в цій професії.

Цінність вищої освіти, цінність професії якою опановує індивід, самоцінність особистості кожного студента - це те що повинно культивуватися, виховуватися і розвиватися у вузі.

Професійне самовизначення, як складова частина особистісного самовизначення - процес тривалий, необмежений часовими рамками, нелінійний, а також період життя людини, залежний від вікових характеристик, ситуації, оточення, який має особливості на кожному етапі становлення професіонала.

Особливості професійного самовизначення на етапі навчання у вузі є формування професійної самосвідомості, основними характеристиками якої є прагнення до відкриття свого внутрішнього світу, виражена спрямованість на майбутнє, автономізація моральної самосвідомості, відносна стабілізація процесів самосвідомості, висока самокритичність, помітний перехід від орієнтації на оцінку інших людей до орієнтації на самооцінку і прагнення до самоствердження у групі та інше.

Одним із проявів професійної самосвідомості студента є самоактуалізація як певне прагнення до повного вияву і розвитку своїх особистісних можливостей, як основна інтегральна характеристика цілісності особистості та механізм взаємодії колективного і індивідуального початків у самосвідомості людини.

Рівень розвитку самоактуалізації особистості зумовлює якісний зміст і формально динамічні характеристики професійного самовизначення на етапі навчання у вузі.

Індивідуальність як відносно автономна форма буття є внутрішньо замкненою системою, що реалізується, вибірково ставиться до зовнішніх впливів і характеризується єдиною спрямованістю розвитку. Своєрідність індивідуального буття особи полягає в усвідомленні вибіркової ставлення до соціального впливу макросередовища та мікросередовища, що є важливою ланкою опосередкування процесу освоєння індивідом суспільних цінностей, реалізації їх у діяльності й поведінці.

Цілісність індивідуальності полягає у тому, що вона, по-перше, відображає загальні риси, які характеризують людський рід; по-друге, має такі соціальні ознаки, які виникають у процесі конкретно історичного розвитку певної формації; по-третє, соціально транспортує у своїй життєдіяльності біогенетичні риси і суспільні умови свого буття. Індивідуальність можна розглядати як систему, що саморегулюється і на основі своєї автономності, цілісності чи якісної визначеності свідомо цілеспрямовано розвиває свої здатності, тобто саморозвивається з цього погляду вона виступає як активність і суверенність внутрішнього світу особи, що виявляється в індивідуальній формі привласнення суспільних відносин, у вибіркового ставленні до соціального середовища, у свідомій реалізації конкретної спрямованості розвитку своїх здатностей. У феномені індивідуальності відображається специфічний спосіб буття людини в умовах того чи іншого суспільства, в якому виявляється її здатність бути самостійним суб'єктом соціальної дії (діяльності).